

Katarakt

Bij het begin van elke aflevering van de succesvolle Vlaamse serie *Katarakt* staat Elisabeth Donkers als een druïde met uitgestrekte armen middenin de boomgaarden van het rijke Haspengouw. De camera zwelkt over het glooiende landschap, overal zien we bomen die al dan niet in bloei staan. Met haar intense blik lijkt Elisabeth de natuur te willen bezweren of op zijn minst een bevel te geven: draag veel vruchten!

De ironie wil dat Elisabeth zo geconcentreerd kijkt omdat ze eigenlijk niet goed kan zien. Haar uitgestrekte armen proberen de natuur niet te onderwerpen, maar meten haar gezichtsveld. Elisabeth lijkt aan kokerzicht en wordt langzaam maar zeker blind. Het is alsof ze zich in een kamer bevindt waarvan de muren zich naar elkaar toe bewegen. Elisabeth lijkt ook aan katarakt, maar dat euvel kan met een eenvoudige operatie worden verholpen. Katarakt klinkt beter dan kokerzicht, en zo heeft de minst erge oogkwaal het als titel voor de hele reeks gehaald.

Elisabeth verliest het licht in haar ogen, maar (zoals dat wel vaker gaat in film en literatuur) ze ziet almaar scherper het onderscheid tussen waarheid en leugen, hoofd- en bijzaak, goed en kwaad. De legendarische Tiresias achterna wordt ze een blinde ziener. Voor het zover is, heeft ze nog een lange en lastige weg te gaan.

Elisabeth mag dan wel de onbetwiste heldin zijn van *Katarakt*, ze is een heldin met fouten en gebreken. Ze wordt er zwaar voor afgestraft, maar gelukkig zal ze ook gelouderd herrijzen. Tot vervelens krijgt Elisabeth te horen dat ze altijd 'haar goesting wil doen'. Ze drijft haar wil door, zegt men, en ze wil koste wat het kost gelijk halen. Die verwijten klinken niet altijd fair, maar worden haar wel met drieste heftigheid naar het hoofd geslingerd. Elisabeth is degene die met haar intelligentie en ondernemingszin het familiebedrijf van het faillissement redt én ze is degene die het liefdevolst met haar mentaal gehandicapte broer omgaat, maar haar omgeving heeft vooral oog voor haar kleine kantjes, die ze wel kent maar waarvan ze de ernst niet inziet. Het ontbreekt Elisabeth niet aan zelfkennis, wel aan zelfkritiek. Wanneer aan de universiteit, waar ze op dat moment een baan heeft, een student verongelukt terwijl zij toezicht had moeten houden, blijft ze ervan overtuigd dat haar geen schuld treft. 'Ik vind niet

dat ik een fout heb begaan.' Tijdens een sollicitatiegesprek verklaart ze dat ze als departementshoofd haar eigen beslissingen zou doordrijven, zelfs als alle andere docenten het met haar oneens zouden zijn. Aan de blik van de interviewster kan je aflezen dat Elisabeth het verkeerde antwoord geeft, maar ze is zich van geen kwaad bewust. We zijn nog maar aan het begin van de reeks en Elisabeths ogen moeten nog opengaan.

De vraag is of ook een mannelijke Elisabeth voor zogeheten eigengereidheid op de rooster zou worden gelegd. Misschien zou hij doortastend worden genoemd en geprezen worden voor zijn leiderschap. Maar Elisabeth is een vrouw en haar succes stuit op weerstand bij haar omgeving. Haar man wordt heen en weer geslingerd tussen trots en wrevel. Hij bewondert Elisabeths daadkracht én ergert er zich aan. Hij zoekt bevestiging in de armen van een andere vrouw.

Elisabeth voelt zijn frustratie en wil ook hem laten scoren. Met die goede bedoeling in het achterhoofd maakt ze een fatale fout. Vervolgens heeft ze niet de moed om die fout op te biechten, maar laat ze de verantwoordelijkheid in de schoenen van haar man schuiven. Die kan niet met de valse beschuldigingen leven en knoopt zich op. De waarheid komt aan het licht en iedereen keert zich – tijdelijk – van Elisabeth af.

Katarakt besteedt ruime aandacht aan de zakelijke kant van de fruitteelt. We krijgen informatie over het reilen

en zeilen op de veiling, over het gevecht om grond, over de problemen met verpakking, sorteren en vervoer. En altijd kan een hagelstorm de oogst vernietigen, zeker wanneer je zoals Elisabeths echtgenoot de aardbeiplantjes niet met kappen hebt afgeschermd.

Wanneer Elisabeth de zakelijke leiding van het noodlijdende bedrijf van haar schoonfamilie overneemt, is de deurwaarder bij wijze van spreken onderweg. Slimme lefgozer Elisabeth zal het tij in minder dan geen tijd doen keren. Daarbij doet ze haar profijt met de raad van gehaaide zakenman Ben. Maar als het bedrijf eenmaal is gesaneerd en uitgebreid, moet die harde aanpak wijken voor andere waarden: warmte, hartelijkheid en gezelligheid.

In *Katarakt* wordt het familiebedrijf voorgesteld als een warm nest met ruimte voor iedereen. Elisabeths mentaal gehandicapte broer vindt er rust en veiligheid. De asielzoekster Nanou kan er bevallen van een kindje. Plukkers uit Polen worden er met open armen onthaald. Ondanks alle spanningen en conflicten is het bedrijf uiteindelijk de plek van verzoening. Dat Vlaanderen met *Katarakt* verrukt de fruitteelt en fruitstreek heeft omarmd, zal wel alles met die idyllische representatie te maken hebben.

'Ik vind u hard', zegt Elisabeth tegen de smoorverliefde Ben. Met die woorden lijkt ze hem definitief af te wijzen. Zakelijk instinct volstaat niet. Er hoort hart bij, en mededogen en kwetsbaarheid. Net als Elisabeth moet ook Ben een evolutie doorma-

ken. In dat opzicht spiegelen die twee Elizabeth Bennet en Mister Darcy in Jane Austens *Pride and Prejudice*. Trots en vooroordelen lijken ook hen aanvankelijk van elkaar te scheiden tot ze door omstandigheden gedwongen worden hun fouten te erkennen. Voor Ben en Elisabeth zit er helaas geen happy end in. Wanneer alles lijkt goed te komen, strooit een verrassende plotwending roet in het eten.

Hoe dichter we het einde van *Katarakt* naderen, hoe milder de personages voor elkaar worden. Spijt wordt betuigd en leugens worden afgezworen. De gelouterde Elisabeth cijfert zichzelf meer en meer weg. Een wrede speling van het lot wil dat ze niet met Ben verenigd wordt. Om haar dochter uit de nood te helpen, verkoopt ze haar aandelen in het bedrijf. Ze is nu zo goed als blind. Gelukkig kan ze in het warme familieneest terecht en met behulp van aangepaste technologie blijft ze aan de slag.

Ondanks haar grote zakelijke successen groeit Elisabeth uit tot een wat wereldvreemde vrouw die geen belang hecht aan het slijk der aarde en nooit iets voor zichzelf opeist. Als ze haar wil nog doordrijft, dan kan er geen enkele twijfel over bestaan dat ze gedreven wordt door het belang van anderen. Zelf lijkt ze van alles afstand te hebben gedaan. Op die manier conformeert de onafhankelijke, eigenzinnige Elisabeth zich aan hele traditionele verwachtingen. Het koor van verwijten is eindelijk verstomd. Ze lijkt met lege handen achter te

Katarakt © Lies Willaert, VRT